



רו באותה פגישה של דיין עם עורכי העיתונים. הצנזורה מחקה או חלק ניכר מהם. בעיקרם תואמים הדברים שפורסמו את הפרוטוקול כפי שפורסם השבוע. מה שלא פורסם בעיתונות הישראלית יחד עם הפרוטוקול, ושפורסם באותה כתבה בהעולם הזה, היתה תגובתם של עורכי העיתונות הישראלית בתום אותה פגישה: "עורכי העיתונים היו מזועזעים: לפניהם ניצב אדם מוכה-הלם, שבור ומזועזע, פחדן ופסימי". והסידור לשטש את העובדות ולשפץ את תדמיתו של האל שמיחדל.

מי שקרא השבוע את הפרוטוקול במלואו, צריך היה להשתכנע, כי בניגוד ל"שמועות", היה דיין ביום הרביעי ל"מלחמה", קריר, אמין ועשוי ללא חת, כפי שתיאר אותו השבוע, בפרשנות ל"פירסום הפרוטוקול, עורך הארץ גרשום שוקן: "מנהיג אחראי שטעה באחדים משיקוליו החשובים ביותר, מודה בסעור יותני ומדבר בעיצומם של ימי המלחמה הקשים ביותר בגליל לב מלא, ללא כחל וסרק, ובגישה מפוכחת לגמרי, על המציאות החמורה שהתגלתה לו..."

המסקנה המרומזת: לא גורא אם שר-ביטחון מאבד את אנשיו, העיקר שאינו מאבד את עשתונותיו.

הפירסום כמכשיר היה מבוסס על שיקול פסיכולוגי פשוט: ה"קורא היום את הדברים, אחרי ה"סיפורי המחדלים כבר גרמו לזעזוע והציבור התרגל אליהם, אינו נדהם ונחרד כמו ביום הרביעי של ה"מלחמה".

מה שחסר בפרוטוקול הם שני דברים: הטונאציה בה אמר דיין את הדברים והקצב עליהם נאמרו. איזולת היא

עם עורכי העיתונים במשרדו, שימשה ב"חודשים האחרונים עילה לחרושת שלימה של רכילות ושמעות. שחלקן מצאו דרך כן גם אל העתונות העולמית. לפי שמועות אלה, "התמוטט" שר-הביטחון בפגישה זו וניתח המצב שהביא בפני עורכי-העתונים היה כה קודר וכה חסר תיקוה עד שאחת הנוכחות בפגישה פרצה בבכי מר והופעה בסלווייה של שר-הביטחון שתוכנה לא"ת ערב ובה עמד למסור לעם את הבשר רות המרות, בוטלה בהתערבותה האישית של ראש-הממשלה, אחר שאחד העורכים התקשר עימה, כביכול, והזהיר אותה מפני העלול להתרחש.

"על אף ההכחשות החוזרות ונישנות בדבר תוכנה של אותה פגישה, לא חדלו השמועות, ובעקבות זאת תחלים שר-הביטחון להעמיד לרשות הציבור את הסטנוגרמה המליאה של הדברים שנאמרו או על ידו."

לאבד כוחות וגם עשתונות

ה"שמועות" ה"רכילות" שהביאו את דיין לפרסם את הפרוטוקול, לא היו שמועות. היו אלה טענות מפודרות שנכתבו ופורסמו על-ידי עתון אחד בישראל. היה זה העולם הזה שפירסם "שמועות" אלה על שער בתחילת חודש דצמבר 1973 (העולם הזה 1893) תחת הכותרת: "הסיפור השמור ביותר של המלחמה — דיין התמוטט ביום השני של המלחמה." (ראה צילום השער). בפנים הגיליון דווח על הדברים שנאמרו

מית' איך ואיפה הת מלחמה דיין

שר-הביטחון משה דיין פתח הש"ב בעקבות הגולים הנאמים ועולים של דעת הקהל החובעת את אחריותו המיניסטריאלית למחדלי מלחמת יום-הכיפורים, חש דיין כי המשך מעמדו בממשלה נתון בסכנה. הוא יצא למיתקפת-גד במאמץ לב"ל את הסערה הציבורית הרגועה ור"י תחת נגדו.

קרבות הבלמה של משה דיין נוהלו בכ"מ זכמה חזיתות בעת ובעונה אחת. הוא פתח בסידרה של הופעות פומביות במסד רח להציל את תדמיתו כמנהיגה הצבאי של ישראל. האחת מהן נערכה בפורום סגור, והשניה בפורום פומבי, באוניברסיטת סת ברא"ל. בפורום הסגור, הניח דיין למתדיינים להשמיע כל טענה שרצו על שגיאות, טעויות ומחדלים במלחמה. אורלם ברבע שקם מישור, בדרגה בכ"ר, וטען כי דיין הוא האחראי למחדלים וכי עליו להסיר את המסקנות ולהתפטר, פסקה הסובלנות של דיין, "או הוא — או אני" העמיד את מארגיו הפרורים בפני הברירה. ואילו אותם לסלס, מהמשך ה"ישיבה את האיש שתבע להדחתו.

בעת ובעונה אחת נמסרו לפירסום תוצאות סקר לפיו רוצה רובו של הציבור בדין כשר-הביטחון, ותומכיו של דיין בעתונות הישראלית, נחלצו לעזרתו כדי להגן עליו מזעם הציבור. אולם התפתעה העיקרית בקרב הבלמה הגדול היתה מסירתו לפירסום של פרוטוקול סודי, שהיה עד כה אחד הסודות השמורים של המדינה.

היה זה הפרוטוקול של פגישת דיין עם עורכי העיתונים היומיים, שנערכה ביום הרביעי למלחמת יום-הכיפורים, יום שלישי, ה"ר באוקטובר 1973. הוא התפרסם בכל עתונות היומיים של ישראל, תוך הסבר מפורש ומלא מדוע נמסר לפירסום דווקא עתה.

כתב מעריב: "הפגישה החסויה שערך שר-הביטחון ביום הרביעי של המלחמה

רע לדיין: סודי טוב לדיין: לא סודי

ביטחון כסחורה

עורכי העיתונות היומית ביום הרביעי למלחמה, שנמסר השבוע לפירסום במאמץ לשדר את דיין מאשמות המחדלים שהורבקו לו, פירסמו של פרוטוקול זה, כפי שפורסם ובעיתון שפורסם, היה דוגמא מוחשית לכך כיצד מצפוף משה דיין על חוקי ה"צנזורה של המדינה, כשם שהוא בועט בחוקים אחרים, והופך את הצנזורה הצבאית למכשיר פוליטי שנעדר לשרת את האינטרסים שלו.

הדברים צריכים להיאמר בבהירות. לא היתה שום הצדקה למצוא את פירסום תוכנה המלא של פגישת דיין עם עורכי העיתונים עד כה.

אבל לא ייתכן שהמידע הנמסר על-ידי דיין לעורכי העיתונים יסוג כסודי ביותר משעמי ביטחון, ויאסר לפירסום על-ידי הצנזורה הצבאית של צה"ל, רק כשהרבר נחז לשר-הביטחון. לא ייתכן ששיקולי הסודיות והביטחון בצה"ל יקבעו רק לפי האינטרסים הפרטיים של שר-הביטחון.

בפרוטוקול דיווחו של דיין לעורכי העיתונים מה"ר באוקטובר, כלולים פרטים רבים, לעשרות, שהיו אסורים לפירסום בישראל עד לאותו רגע. אם היה עיתון ישראלי כלשהו מנסה לדווח לציבור הישראלי את העובדה כי בשלושת הימים הראשונים של המלחמה הופלו 50 מטוסים של חיל-האוויר, או כי טילי ה"פרו"ג שירו הסורים על ישרי עמק יזרעאל, כווננו בעצם לרמת דיור, אך תמסאיו את מטרותם ונפלו במקומות אחרים — היתה הצנזורה הצבאית מוחקת מיד קטעים אלה, ובמקומם היו מופיעים כנראה כתמים לבנים. אבל מרגע שהחליט משה דיין כי פירסום הפרוטוקול המלא של אותה פגישה, עשוי לסייע לשיפוע התדמית שלו, מתברר כי אין עוד בפרטים אלה כל נזק ביטחוני או מוראלי, וכי גם האויב וגם אזרחי ישראל, רשאים לדעתם. מעולם לא נעשה מיסחור ציני כל כך בנימוקי ביטחון, כשם

ששעה לא משה דיין השבוע. הוא הפך את מוסד הצנזורה ה"צבאית לחורא ואיטלוא, רוקן את משמעותו, הציג אותה בפני הציבור והעיתונות כמוסד ששיקולי הסודיות שלו, נקבעים לפי תועלתו האישית של שר-הביטחון.

אחד הרגעים הדוממים והאנושיים ביותר של מלחמת יום הכיפורים, היה ביום הרביעי למלחמה, בעת פגישה שקיים מפקד חיל-האוויר, האלוף בנימין סלד, עם עורכי העיתונים הימיים. הוא ניצב בפניהם, שליו ובטוח, הסביר להם בקור-רוח את מצבו ומבצעיו של חיל-האוויר במלחמה. בין השאר סיפר להם גם על מטוס קרב ישראלי שהופל אותו בוקר בשמי סיני ושעתה מחפשים אחרי טייס ונווט.

איש מהעורכים לא ידע כי באותם רגעים התחוללה דרמה איומה בנפשו של מפקד חיל-האוויר, שהוא ניסה בכל כוחו לא לתת לה ביטוי על פניו. הטיס שהופל בסיני אותו בוקר היה בנו. גם כאשר, באמצע סקירתו, נבנס מישורו לזדר, והושיט לו פתק לעיון, נשאר האלוף פלד קר רוח. הוא רק סיפר לעיתונאים מדוע הופסק: "קיבלתי כעת דיווח מניינ... הטיס והנווט שלנו שקפצו היום בסיני, מצבם טוב. הם בריאים ושלמים והם מוטסים בפוגה חזרה לטיסת שלהם."

האלוף פלד עמד להמשיך בסקירתו, כאילו לא מדובר בסיפור הצלתו של בנו שלו, אלא שאז התערב שר-הביטחון משה דיין, שנכח בפגישה והסביר לעורכים: "הטיס הוא בנו של בני". עד ליום שיש ליפני שבוע היה אסור לאזרחי ישראל לדעת סיפור זה. למרות שהוא היה ידוע לכל כתב צבאי בישראל, איש לא הורשה לפרסמו. הצנזורה הצבאית מקפידה מטעמים ברורים ומובנים על איסור פירסום שמותיהם של טייסי הקרב בשרות. עיתונאי ישראל, המתמרמרים ומתקוממים נגד מחזיקות ופסילות חסרות הצדקה והגיון של הצנזורה הצבאית, ודאי שלא התלוננו על איסור מעין זה. הם יכלו להבין כי נוכח הסכנה הקיימת כי בנו של מפקד חיל-האוויר עלול ליפול בשבי האויב, באחת מגיחות המיבצעים שלו, חובה ביטחונית היא למנוע מהאויב כל מידע על כך.

אלא ששיקול ביטחוני רלבנטי זה, לא היה קיים עוד השבוע. הסיבה: ביטחון שירת את מטרותיו הפוליטיות של שר-הביטחון משה דיין, ומרגע זה לא היה עוד כל סיכון ביטחוני בפירסום. היה זה אחד הקטעים מפרוטוקול פגישתו של משה דיין עם